

Onderzoek frisdrankbelasting

Verkoopvolumes alcoholvrije dranken bij supermarkten, 2021

Toelichting bij de tabellen

Inleiding

Door de staatssecretarissen van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en van het Ministerie van Financiën - Fiscale Zaken en Belastingdienst, is aangekondigd dat wordt onderzocht hoe de verbruiksbelasting op alcoholvrije dranken (verder frisdrankbelasting) aangepast kan worden, zodat de consumptie van suiker via frisdranken zoveel mogelijk wordt verminderd.

Op verzoek van het Ministerie van VWS voert het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) een onderzoek uit naar de effecten van mogelijke varianten van de frisdrankbelasting op de suikerconsumptie via alcoholvrije dranken. Als onderdeel van dit onderzoek is het gewenst om inzicht te verkrijgen in verkoopvolumes per productcategorie en daarbij behorende suikergehalten. Hiervoor heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) op verzoek van het RIVM een tabel opgesteld met (een raming van) verkoopvolumes per productcategorie en suikergehalte van frisdranken in supermarkten.

Populatie en afbakening

Productgroepen. Voor dit onderzoek zijn voor de volgende productcategorieën verkoopcijfers opgesteld: siropen, frisdrank, 100% sappen, mineraalwater met smaak, zuivel- en sojadranken.

Voedingsstof. Voor dit onderzoek wordt de voedingsstof suiker (mono- en disachariden) bepaald.

Periode. Alle uitkomsten in dit rapport gaan over het jaar 2021.

Data en methoden

Voor dit onderzoek zijn twee bronnen gebruikt, de LEvensmiddelenDATabank (LEDA) en scannerdata. De LEDA wordt beheerd door het Voedingscentrum en het CBS en bevat gegevens van voedingsmiddelen vergelijkbaar met die van het etiket. Scannerdata van supermarkten wordt al jaren binnen het CBS verwerkt voor de prijswaarneming van producten voor de consumentprijsindex (CPI). Het merendeel van de supermarkten levert voor de CPI scannerdata aan bij het CBS: dit bevat meer dan 90 procent van de totale supermarktomezet. De scannerdata bevat alle kassaregistraties en is daarmee een rijke bron van informatie omdat het omzetten, verkoopaantallen, productinformatie en productclassificaties bevat. Naast de mogelijkheid die het biedt om prijzen af te leiden, is de scannerdata in dit onderzoek dus als bron ingezet voor het maken van verkoopvolumes. De scannerdata bevat per product per week de verkoopgegevens.

In dit onderzoek zijn als de producten in de scannerdata gekoppeld aan de producten in de LEDA door middel van de barcode (streepjescode), waardoor er per product informatie over de productgroep, voedingsstoffen, inhoud en verkoopgegevens wordt verkregen. Om tot het verkoopvolume naar suikergehalte te komen wordt de inhoud van product en de voedingswaarde per 100 gram (g) of per 100 milliliter (ml) gebruikt. Dat houdt in dat als een product 1000 ml bevat, de voedingswaarde per 100 ml maal tien wordt gedaan.

Niet alle producten in de LEDA koppelen aan producten in de scannerdata. Dat kan o.a. komen doordat producten in de LEDA niet verkocht worden in de supermarkten, of doordat de supermarkten producten bevat die niet in de LEDA zitten. Ook is er uitval van producten waarvan productinformatie ontbreekt zoals een productgroepaanduiding, of informatie over de inhoud, over de bereidingswijze (bij siropen en sportdranken), of over de voedingswaarde. Tot slot zijn versproducten uitgesloten, omdat deze een niet-unieke EAN-code hebben.

De LEDA bevat 8927 unieke EAN-nummers, hiervan zijn er 5533 gekoppeld aan de scannerdata.

Er heeft een extra controle plaatsgevonden op goed verkopende producten in de scannerdata die niet aan de LEDA gekoppeld konden worden. Deze producten zijn alsnog handmatig toegevoegd om de dekking te verhogen. Voor deze producten is het suikergehalte bepaald aan de hand van soortgelijke producten. Op deze wijze zijn er 241 producten handmatig toegevoegd, waardoor er in totaal 5774 producten uit de LEDA gekoppeld konden worden.

De tredes in suikergehalte hebben een onder- en een bovengrens. De classificatie naar trede gebeurt als een product een suikergehalte heeft groter dan de ondergrens en kleiner of gelijk aan de bovengrens.

In sommige gevallen was het suikergehalte niet gevuld. Deze producten zijn voor indeling naar suikergehalte opgenomen in de categorie *Onbekend*.

Voor siropen was niet in alle gevallen een suikergehalte bekend omdat niet in alle gevallen kon worden vastgesteld of het suikergehalte betrekking had op de bereide of onbereide samenstelling. Daarom is voor de siropen alleen een totaal volume berekend. Voor de siropen is gerekend met een verdunningsfactor van 4 (1 deel siroop op 3 delen water), conform de huidige verbruiksbelasting op alcoholvrije dranken. Ook was in sommige gevallen het suikergehalte niet gevuld. Deze producten zijn voor indeling naar suikergehalte opgenomen in de categorie *Onbekend*.

De informatie over de netto inhoud en de eenheid van de netto inhoud in de LEDA en/of in de scannerdata bleek niet in alle gevallen gevuld of correct. Daarom is er een extra controle geweest op deze variabelen en indien nodig zijn er correcties op uitgevoerd. Dit is gedaan voor alle producten die in 2021 1000 keer of vaker zijn verkocht.

Deze correctiefactor houdt rekening met het totale verkoopvolume binnen een relevante productcategorie. Aanname is dat de ontbrekende producten ongeveer een gelijke verdeling kennen in suikergehalte. De omzettekking van de uit de LEDA gekoppelde dranken over alle categorieën heen was ruim 93%.

De cijfers zoals gepresenteerd in tabel 1 representeren ongeveer 70-75% van de markt. Dit komt omdat niet voor alle supermarktformules productinformatie wordt aangeleverd aan de LEDA. Daarnaast beschikt het CBS niet over scannerdata van de kleinere supermarkketens, buurtsupers en avondwinkels.

Door afronding en wegpunten van uitkomsten in verband met geheimhouding zijn de uitkomsten in de tabel niet optelbaar naar de totalen.

Voor dit onderzoek heeft geen extra enquêtering plaatsgevonden, de gegevens waren reeds beschikbaar.

Toelichting op de tabel

De tabel geeft het verkoopvolume van de verschillende productcategorieën in miljoenen liters in supermarkten weer, ingedeeld naar het aantal gram mono- en disacchariden per 100 ml. De uitkomsten in de tabel zijn afgerond op miljoenen liters.

Begrippen

Verkoopvolume - De verkochte hoeveelheid van een bepaalde productcategorie in liters.

Afkortingen

LEDA - Levensmiddelendatabank

Verklaring van tekens

. = het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim

Tabel 1
Verkoopvolume naar productgroep en suikergehalte, jaar 2021

	suikergehalte (gram mono- en disaccharide per 100ml)													
	totaal	onbekend	0	>0 - 0,5	>0,5 - 1	>1 - 1,5	>1,5 - 2	>2 - 2,5	>2,5 - 3	>3 - 3,5	>3,5 - 4	>4 - 4,5	>4,5 - 5	>5 - 5,5
<i>productgroep</i>	<i>x mln liter</i>													
suikerhoudende dranken	1 874													
<i>waaronder</i>														
siropen	162	162												
frisdrank	986	1	225	47	30	14	12	19	12	28	23	76	28	41
100% sappen	113	3
mineraalwater met smaak	27		27
zuivel- en sojadranken	586	1	9	7	60	9	14	400	3

	suikergehalte (gram mono- en disaccharide per 100ml)													
	>5,5 - 6	>6 - 6,5	>6,5 - 7	>7 - 7,5	>7,5 - 8	>8 - 8,5	>8,5 - 9	>9 - 9,5	>9,5 - 10	>10 - 10,5	>10,5 - 11	>11 - 11,5	>11,5 - 12	>12
<i>productgroep</i>	<i>x mln liter</i>													
suikerhoudende dranken														
<i>waaronder</i>														
siropen														
frisdrank	37	9	32	10	47	12	10	41	24	9	157	21	2	18
100% sappen	.	.	.	0	2	7	24	26	27	12	4	1	.	3
mineraalwater met smaak														
zuivel- en sojadranken	.	.	3	.	13	3	.	.	3	.	9	3	37	3

Bron: CBS

Onderzoek frisdrankbelasting

Prijzen alcoholvrije dranken bij supermarkten, 2021

Toelichting bij de tabellen

Inleiding

Door de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en sport en de staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingdienst is aangekondigd dat wordt onderzocht hoe de verbruiksbelasting op alcoholvrije dranken (verder frisdrankbelasting) aangepast kan worden, zodat de consumptie van suiker via frisdranken zoveel mogelijk wordt verminderd.

Op verzoek van het Ministerie van VWS voert het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) een onderzoek uit naar de effecten van mogelijke varianten van de frisdrankbelasting op de suikerconsumptie via alcoholvrije dranken. Als onderdeel van dit onderzoek is het gewenst om inzicht te verkrijgen in literprijzen per productcategorie en daarbij behorende suikergehalten. Hiervoor heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) op verzoek van het Ministerie van VWS een publicatie opgesteld waarin de verdeling (kwantielen) van prijzen gewogen naar verkoopvolume zijn opgenomen naar productcategorie en suikergehalte.

Populatie en afbakening

Productgroepen. Voor dit onderzoek zijn voor de volgende productcategorieën verkoopcijfers opgesteld: siropen, frisdrank, 100% sappen, mineraalwater met smaak, zuivel- en sojadranken.

Voedingsstof. Voor dit onderzoek wordt de voedingsstof suiker (mono- en disachariden) bepaald.

Periode. Alle uitkomsten in dit rapport gaan over het jaar 2021.

Data en methoden

Voor dit onderzoek zijn twee bronnen gebruikt, de LEvensmiddelenDatabank (LEDA) en scannerdata. De LEDA wordt beheerd door het Voedingencentrum en het CBS en bevat gegevens van voedingsmiddelen vergelijkbaar met die van het etiket. Scannerdata van supermarkten wordt al jaren binnen het CBS verwerkt voor de prijswaarneming van producten voor de consumentprijsindex (CPI). Het merendeel van de supermarkten levert voor de CPI scannerdata aan bij het CBS: dit bevat meer dan 90 procent van de totale supermarktomezet. De scannerdata bevat alle kassaregistraties en is daarmee een rijke bron van informatie omdat het omzetten, verkoopaantallen, productinformatie en productclassificaties bevat. Naast de mogelijkheid die het biedt om prijzen af te leiden, is de scannerdata in dit onderzoek dus als bron ingezet voor het maken van verkoopvolumes. De scannerdata bevat per product per week de verkoopgegevens.

In dit onderzoek is de scannerdata aan de LEDA gekoppeld door middel van de barcode (streepjescode), waardoor er per product informatie over de productgroep, voedingsstoffen, inhoud en verkoopgegevens wordt verkregen. Om tot de literprijzen naar suikergehalte te komen wordt de omzet, de verkoopaantallen, de inhoud van een product en de voedingswaarde per 100 gram (g) of per 100 milliliter (ml) gebruikt.

Niet alle producten in de LEDA koppelen aan producten in de scannerdata. Dat kan komen doordat producten in de LEDA niet verkocht worden in de supermarkten, of doordat de supermarkten producten bevat die niet in de LEDA zitten. Ook is er uitval van producten waarvan productinformatie ontbreekt zoals een productgroepaanduiding, of informatie over de inhoud, over de bereidingswijze (bij siropen en sportdranken), of over de voedingswaarde. Tot slot zijn versproducten uitgesloten, omdat deze een niet-unieke EAN-code hebben.

De LEDA bevat 8 927 unieke EAN-nummers, hiervan zijn er 5 533 gekoppeld aan de scannerdata.

Er heeft een extra controle plaatsgevonden op goed verkopende producten in de scannerdata die niet aan de LEDA gekoppeld konden worden. Deze producten zijn alsnog handmatig toegevoegd om de deze mee te kunnen nemen in deze cijfers. Voor deze producten is het suikergehalte bepaald aan de hand van soortgelijke producten. Op deze wijze zijn er 241 producten handmatig toegevoegd, waardoor er in totaal 5 774 producten uit de LEDA gekoppeld konden worden.

De tredes in suikergehalte hebben een onder- en een bovengrens. Een product wordt ingedeeld in een trede als het een suikergehalte heeft groter dan de ondergrens en kleiner dan of gelijk aan de bovengrens.

In sommige gevallen is het suikergehalte in de LEDA niet gevuld. Producten zijn dan ingedeeld in de categorie *Onbekend*.

Voor siropen is het onduidelijk of het suikergehalte betrekking heeft op de bereide of onbereide samenstelling. Deze producten zijn voor indeling naar suikergehalte opgenomen in de categorie *Onbekend*.

De informatie over de netto inhoud en de eenheid van de netto inhoud in de LEDA en/of in de scannerdata blijkt niet in alle gevallen gevuld of correct. Daarom is er een extra controle geweest op deze variabelen en zijn er, indien nodig, correcties uitgevoerd. Deze controle is uitgevoerd voor 2021 ten aanzien van alle producten die 1 000 of meer keer waren verkocht.

Om zicht te krijgen op de spreiding van prijzen zijn kwantielen berekend. Dit zijn in alle gevallen de minimale en maximale prijs (P0 en P100) en afhankelijk van het aantal producten binnen de betreffende productcategorie en trede suikergehalte de mediaan (P50), kwantielen (P25, P50 en P75) of decielen (P10, P20, P30, P40, P50, P60, P70, P80, P90).

De prijzen in de tabel zijn berekend aan de hand van gemiddelde literprijzen over 2021 in de supermarkten.

Voor dit onderzoek heeft geen extra enquêtering plaatsgevonden, de gegevens waren reeds beschikbaar.

Toelichting op de tabel

De tabel geeft de gemiddelde literprijzen van de verschillende productcategorieën in euro in supermarkten weer, ingedeeld naar het aantal gram mono- en disacchariden per 100 ml. De uitkomsten in de tabel zijn afgerond op eurocenten.

Afkortingen

LEDA - Levensmiddelendatabank

Verklaring van tekens

. = het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim

Tabel 1
Literprijzen in euro's van alcoholvrije dranken naar productgroep en suikergehalte, jaar 2021

productgroep	suikergehalte (gram mono- en disaccharide per 100ml)	kwantielen												
		0	10	20	25	30	40	50	60	70	75	80	90	100
siropen frisdranken	Onbekend	0,18	0,43	0,45		0,50	0,56	0,72	0,86	0,88		0,89	0,90	15,97
	0 gram	0,37	0,79	0,84		0,92	1,15	1,30	1,39	1,43		1,79	2,17	11,28
	>0-1 gram	0,38	0,43	0,80		0,84	1,12	1,16	1,18	1,23		1,35	1,85	5,71
	>1-2 gram	0,37	0,59	1,35		1,52	1,71	1,73	1,73	1,82		1,99	2,46	8,04
	>2-2.5 gram	0,39			0,63			0,65			1,23			4,97
	>2.5-3 gram	0,36			0,46			0,75			1,57			5,78
	>3-4 gram	0,42	0,53	0,89		1,11	1,12	1,14	1,17	1,65		1,80	2,48	7,15
	>4-5 gram	0,40	0,57	0,66		0,88	1,04	1,07	1,15	1,33		1,75	2,17	7,92
	>5-6 gram	0,41	0,69	0,79		0,79	0,81	0,89	1,19	1,21		1,41	1,85	7,67
	>6-7 gram	0,25	0,50	0,94		1,04	1,17	1,26	1,35	1,51		1,56	1,77	8,31
	>7-7.5 gram	0,49			0,65			1,04			1,71			7,35
	>7.5-8 gram	0,38	0,39	0,41		0,61	0,64	.	0,75	1,01		1,19	1,74	12,42
	>8-9 gram	0,37	0,57	0,66		0,84	0,92	0,92	0,99	1,41		1,42	2,21	10,61
	>9-10 gram	0,43	0,43	0,43		0,43	0,67	0,96	1,37	1,57		1,72	1,80	25,95
	>10-11 gram	0,52	1,19	1,25		1,30	1,46	1,47	1,65	2,06		2,54	5,07	19,74
>11 gram	0,71	1,21	1,27		1,56	1,85	2,21	2,38	2,60		3,32	3,96	33,54	
100% sappen	<5 gram	0,85					1,15						9,37	
	>5-8 gram	1,28					2,29						33,32	
	>8-9 gram	0,69	1,19	1,27		1,30	1,37	1,64	1,72	1,80		3,08	3,57	7,32
	>9-10 gram	0,76	0,90	0,96		1,09	1,22	1,32	1,64	2,42		2,94	3,28	26,31
	>10-11 gram	0,87			1,57			1,63			1,75			7,63
	>11 gram	1,00			1,07			1,39			1,71			28,61
mineraalwater met smaak zuivel- en sojadranken	0 gram	0,41	0,42	0,43		0,43	0,48	0,66	0,93	1,04		1,05	1,06	3,34
	<4 gram	0,74	0,79	0,93		1,13	1,14	1,15	1,17	1,21		1,25	1,59	6,75
	>4-5 gram	0,53	0,87	0,88		0,91	0,95	0,98	1,04	1,06		1,14	1,33	10,67
	>5-8 gram	0,66			0,92			1,19			1,60			6,59
	>9-10 gram	0,75						1,46						7,55
	>10-11 gram	0,75						2,95						7,96
>11 gram	0,64			1,31			1,32			1,50			10,12	

Bron: CBS